

Άξονες Ποιμαντικής ατόμων που πάσχουν από διαταραχή αυτισμού

Ορθοδοξία / Ποιμαντική

Αθανάσιος Κολιοφούτης, Δρ. Θεολογίας - Εκπαιδευτικός

Η μελέτη του Δρ Αθανασίου Κολιοφούτη [προηγούμενο άρθρο: www.remprousia.gr/?p=67897], εξετάζει σήμερα τις προϋποθέσεις του εξαιρετικά υπεύθυνου έργου της ποιμαντικής διακονίας των ανθρώπων που πάσχουν από διαταραχή αυτισμού.

Το έργο αυτό, το οποίο στην περίπτωση της διαποίμανσης των αυτιστικών παιδιών θα στοχοθετήσει επακριβώς ο εξειδικευμένος ποιμαντικός φορέας που θα συστηθεί, οφείλει κατά τη γνώμη μας να ικανοποιεί δύο βασικές ποιμαντικές αναγκαιότητες: α) Να επικεντρώνεται σε όλες εκείνες τις απαραίτητες ποιμαντικές ενέργειες, οι οποίες θα στοχεύουν στη κατά το δυνατόν οικοδόμηση ενός ποιμαντικού διαλόγου του ποιμένα με το αυτιστικό παιδί και την όσο το δυνατόν πιο ενεργητική ένταξή του στη ενοριακή ζωή της Εκκλησίας. β) Να αναδεικνύει το σύνολο των ευρύτερων ποιμαντικών δράσεων που μπορεί να αναλάβει ο σύγχρονος ποιμένας, η επιτυχής εφαρμογή των οποίων μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην εν γένει βελτίωση των όρων διαβίωσης των αυτιστικών παιδιών.

Στην πρώτη ποιμαντική θεματική, τα επιμέρους βασανιστικά ερωτήματα, που επιζητούν εναγωνίως απαντήσεις θα μπορούσαν να συνοψιστούν βασικά σε ένα: « Τι μπορεί να κάνει ο ποιμένας για ένα αυτιστικό παιδί και με ποιόν τρόπο; ». Στη δεύτερη θεματική, το βασικό ερώτημα αποσκοπεί στην ανάδειξη των κοινωνικών διαστάσεων του προβλήματος: « Ποιοι κοινωνικοί παράγοντες αποφασιστικής σημασίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην άμβλυση των δυσχερειών της ζωής ενός αυτιστικού και πως θα μπορούσε να τους ενεργοποιήσει ο σύγχρονος ποιμένας;». Οι απαντήσεις στα συγκεκριμένα ερωτήματα είναι καίριας σημασίας και εκ των πραγμάτων θα συνδιαμορφώσουν το τελικό παραγόμενο ποιμαντικό αποτέλεσμα της ποιμαντικής του αυτισμού. Κατόπιν των παραπάνω σκέψεων, η χάραξη μιας ποιμαντικής στρατηγικής του αυτισμού θα όφειλε, κατά τη γνώμη μας, να λαμβάνει υπόψη της, τις παρακάτω παραδοχές:

4. Η ποιμαντική αναγκαιότητα της γνώσης του αυτιστικού παιδιού.

Αν η γνώση των διακριτών γνωρισμάτων του ανθρώπου κάθε τύπου και κάθε εποχής αποτελεί μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις επιτυχούς άσκησης του ποιμαντικού έργου, τότε η γνώση του τρόπου με τον οποίο μια νόσος ή διαταραχή, όπως ο αυτισμός, μεταβάλλει θεαματικά τις βιολογικές λειτουργίες, τον ψυχισμό ή την έκφραση της κοινωνικότητάς του πάσχοντος, καθίσταται ακόμα πιο αναγκαίο προαπαιτούμενο της αποτελεσματικής διαποίμανσής του.

Εξάλλου, η ισχύς του παραπάνω αξιώματος κατά τη διαδικασία της διαποίμανσης αποτελεί προέκταση της ευρύτερης παιδαγωγικής θεμελίωσής του: Η προαγωγή των μαθητοκεντρικών μεθόδων διδασκαλίας ως των πλέον αποτελεσματικών

διδασκασίας από τις σύγχρονες παιδαγωγικές θεωρίες, εδράζεται ακριβώς στην παιδαγωγική αναγκαιότητα της προσαρμογής των διδασκασίας στις ιδιαίτερες ανάγκες και τα βιώματα του μαθητή. Αυτός αποτελεί το υποκείμενο της αγωγής και για τις ανάγκες αυτού σχεδιάζονται, υλοποιούνται και αναπροσαρμόζονται όλες οι παιδαγωγικές μέθοδοι. Ο μαθητής μετατρέπεται από παθητικό δέκτη της διδασκασίας σε ενεργητικό συμμετέχο της μάθησης και της κατάκτησης των διδασκασίας στόχων.

Αν λοιπόν, ο παιδαγωγός αποτύχει να φιλτράρει τη διδασκασία των προσφερόμενων διδασκασίας αγαθών μέσα από το πρίσμα των αναγκών των μαθητών του και τους ιδιαίτερους τρόπους αντίληψης και πρόσληψης των παρεχόμενων διδασκασίας ερεθισμάτων, τότε είναι πολύ πιθανόν η εκπαιδευτική διαδικασία να οδηγηθεί σε ένα παιδαγωγικό αδιέξοδο.

Οι παραπάνω εύλογες διαπιστώσεις αποκτούν ακόμα μεγαλύτερη σπουδαιότητα στον χώρο της ειδικής αγωγής. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει πράγματι, από σχετικές εμπειρικές έρευνες, οι οποίες διενεργήθηκαν στην Αμερική, προκειμένου να διερευνηθούν τους παράγοντες που καθιστούν ανεπαρκή την παρεχόμενη σε αυτιστικούς μαθητές διάφορων σχολείων, ειδική αγωγή. Οι γονείς ερωτώμενοι υπέδειξαν μεταξύ άλλων λόγων αυτής της ανεπάρκειας την αδυναμία των δασκάλων να κατανοήσουν τη διαταραχή του αυτισμού, την ατελέσφορη προσπάθειά τους να αποκωδικοποιήσουν τις συμπεριφορές των αυτιστικών και την αποτυχία των σχολείων να διαμορφώσουν ένα ασφαλές περιβάλλον για τα αυτιστικά παιδιά, που θα μπορούσε να ανταποκριθεί με επιτυχία στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών τους[43].

Η προσπάθεια κάθε παιδαγωγού, άρα και του ποιμένα, που αποτελεί παιδαγωγό εις Χριστόν, να διακονήσει τον πάσχοντα από κάποια ασθένεια η διαταραχή άνθρωπο κάθε ηλικίας, επιτυγχάνει, στο βαθμό κατά τον οποίο ο παιδαγωγός αυτός θα θέσει ως αφετηρία της παιδαγωγικής του προσπάθειας την όσο το δυνατόν πιο ενδελεχή γνώση των ιδιαίτερων βιολογικών, νοητικών, συναισθηματικών, ψυχοκινητικών η άλλων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του. Στην περίπτωση του αυτισμού, η παραπάνω προσπάθεια προσλαμβάνει ακόμα μεγαλύτερη σημασία, λόγω των ποικιλόμορφων αλλαγών που προκαλεί η διαταραχή αυτή στο αυτιστικό παιδί, τόσο σε επίπεδο αντίληψης της πραγματικότητας, όσο και σε επίπεδο αποκοινωνικοποίησής του.

Η βραδεία διανοητική ανάπτυξή του, η οποία δεν ολοκληρώνεται ποτέ, η κατανόηση μόνο απλών και αιτιωδών γεγονότων, ο διαφορετικός τρόπος και ρυθμός μάθησης, η άκαμπτη σκέψη, η έλλειψη συνεκτικής ερμηνείας των γεγονότων, ο ανώμαλος τρόπος επεξεργασίας των παρεχόμενων πληροφοριών και

άλλα ιδιότυπα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αυτισμού καθιστούν επιτακτική για κάθε παιδαγωγό, άρα και τον ποιμένα, την αναγκαιότητα λήψης απλών και κατατοπιστικών πληροφοριών για τη φύση της διαταραχής[44].

Ειδικότερα στο χώρο της διαποίμανσης, η παραπάνω προσπάθεια αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία και ως εκ τούτου καθίσταται ακόμα πιο επιβεβλημένη. Πρώτιστος στόχος του ποιμένα αποτελεί η οικοδόμηση ενός κώδικα επικοινωνίας του με τα πνευματικά του παιδιά, κάθε ηλικίας, κάθε κοινωνικής τάξης και κάθε ψυχοσωματικής κατάστασης. Σύγχρονες έρευνες της διαπροσωπικής επικοινωνίας[45] έχουν αποδείξει πως κατά τη διάρκεια ενός διαλόγου οι συνομιλητές που επιχειρούν να διαλεχθούν καταβάλλουν συστηματική προσπάθεια, ώστε να διατηρήσουν δύο βασικές αναγκαιότητες: μια θετική, που πραγματώνεται, όταν ο κάθε ένας εξ αυτών επιτυγχάνει να αποσπάσει την αποδοχή του άλλου και μια αρνητική, που επιτυγχάνεται μέσα από την ενεργοποίηση ενός αμυντικού μηχανισμού, που επιτρέπει τη διατήρηση της αυτονομίας τους.

Έτσι, απαραίτητη προϋπόθεση της αίσιας έκβασης ενός διαλόγου αποτελεί η επικοινωνία των συνομιλητών κατά τέτοιο τρόπο ώστε, αφενός μεν να εξουδετερώνεται η απειλή της προσωπικότητας του κάθε ομιλητή και αφετέρου δε να προάγεται η ανεμπόδιστη μεταβίβαση των μηνυμάτων τους από τον ένα στον άλλο.

Η παραίτηση λοιπόν, του πνευματικού πατέρα από την κατανόηση του όποιου τρόπου αντίληψης, έστω και στοιχείων της πραγματικότητας ενός αυτιστικού παιδιού και το σχεδιασμό της επικοινωνίας μαζί του με τον τρόπο που αυτό αντιλαμβάνεται, αποβαίνει μοιραίο λάθος, αφού η θεμελίωση του ποιμαντικού διαλόγου του ποιμένα μαζί του οδηγείται αυτόματα σε κατάρρευση. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η μη κατανόηση από τον ποιμένα του κώδικα με τον οποίο το αυτιστικό παιδί προσπαθεί να μεταβιβάσει τα δικά του μηνύματα και να εκφραστεί με το δικό του τρόπο, εκλαμβάνεται ως μη αποδοχή του, ενώ η αναγκαιότητα αυτονομημένης και διακριτής σκέψης, υπαρκτής ούτως η άλλως σε κάθε άνθρωπο, στην περίπτωση του αυτιστικού είναι ακόμα πιο ενισχυμένη λόγω της ιδιότυπης φύσης της διαταραχής.

Οι εκρήξεις οργής αυτών των παιδιών η άλλες ακραίες αντιδράσεις αποτελούν ενδεχομένως εύλογη σωματοποίηση αυτής της κατάστασης και μας επιτρέπουν να εικάσουμε δικαιολογημένα ότι και αυτά τα παιδιά έχουν έναν ιδιότυπο κώδικα επικοινωνίας, τον οποίο αν δεν αποκωδικοποιήσουμε, δεν θα μπορέσουμε να οικοδομήσουμε βαθμιαία έστω και μια μορφή πρωτογενούς επικοινωνίας μαζί τους.

[43] Sharon C. P., « Qualitative Investigation of school-Related Issues Affecting Individuals Diagnosed with Autism spectrum Disorder and co-occurring Anxiety and/or Depression », *Autism Insights* 5, 2013, σ. 81.

[44] Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις συγκεκριμένες διαταραχές βλ. σχ. Frith U., οπ. παρ. σσ. 24-25, 104-105, 107, 118-119, 126-128, 186, 194, 198.

[45] Knapp L. M., Daly J.A., *Handbook of Interpersonal Communication*, California 2002, σ. 440.

<http://bit.ly/1vHsUVi>